

U 39/2008 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (*yritys-
neuvostodirektiivi*)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 2 päivänä heinäkuuta 2008 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisen yritysneuvoston

perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisölaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 4 päivänä syyskuuta 2008

Työministeri *Tarja Cronberg*

Neuvotteleva virkamies Jouni Lemola

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ MUISTIO EU/2008/1186
4.9.2008

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA EUROOPAN NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI EUROOPPALAISEN YRITYSNEUVOSTON PERUSTAMISESTA TAI TYÖNTEKIJÖIDEN TIEDOTTAMIS- JA KUULEMISMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTAMISESTA YHTEISÖNLAAJUISISSA YRITYKSISSÄ TAI YRITYSRYHMISSÄ

1 Ehdotuksen tausta ja tavoite

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 2 päivänä heinäkuuta 2008 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaa-juisissa yrityksissä tai yritysryhmissä (KOM(2008) 419 lopullinen). Ehdotuksen tarkoituksena on uudelleen laatia eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä 22 syyskuuta 1994 annettu neuvoston direktiivi (94/45/EY), sellaisena kuin se on ulotettuna koskemaan Yhdistynyttä kuningaskuntaa 15 päivänä joulukuuta 1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/74/EY ja mukautettuna Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta 20 päivänä marraskuuta 2006 annetulla neuvoston direktiivillä 2006/109/EY.

Ehdotuksella pyritään varmistamaan, että työntekijöiden oikeudet saada tietoa ja tulla kuulluksi ylikansallisesti toimivat tehokkaasti ja työntekijät voivat ennakoida rakennemuutoksia ja sopeutua niihin. Tavoitteena on lisätä eurooppalaisten yritysneuvostojen määrää, parantaa oikeusvarmuutta ja varmistaa, että työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevat direktiivit niveltyvät paremmin toisiinsa. Yritysneuvostot, joita on perustettu 820 yritykseen eli kolmasosaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvista yhteisönlajuisista yrityksistä ja jotka edustavat yli 14,5 miljoonaa palkansaajaa, ovat keskeisiä toimijoita työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa ja rajat ylittävien työmarkkinasuhteiden kehittämisessä. Lisäksi ne osaltaan

auttavat sovittamaan yhteen taloudellisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita sisämarkkinoilla erityisesti muutoksen ennakoinnissa ja vastuullisessa hallinnassa.

Ehdotus liittyy uudistettuun Lissabonin strategiaan ja komission toimiin sääntelyn parantamiseksi sekä täydentää hyvien käytänteiden edistämistä

Komissio on kuullut työmarkkinaosapuolia yhteisön tasolla yhteisön toiminnan mahdollisista suuntaviivoista perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti. Työntekijäjärjestöt ovat direktiivin pikaisen uudistamisen kannalla, kun taas työnantajajärjestöt olivat direktiiviehdotuksen antamista vastaan. Eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet ovat kuitenkin direktiiviehdotuksen antamisen jälkeen neuvotelleet keskenään täsmennyksistä ehdotuksen sisältöön.

Direktiiviehdotus perustuu perustamissopimuksen 137 artiklaan, jonka mukaan yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia työntekijöille tiedottamisen ja työntekijöiden kuulemisen alalla. Ehdotuksen hyväksymisestä päätettäisiin määräenemmistöllä yhteispäätösmenettelyssä. Komission mukaan ehdotuksen tavoitteita ei voida riittävällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, koska sen tarkoituksena on muuttaa sellaista yhteisön säädöstä, joka koskee ylikansallista sääntelyä.

Direktiiviehdotuksella pyritään varmistamaan se, että noudatetaan täysimääräisesti Euroopan yhteisöjen perusoikeuskirjan 27 artiklaan sisältyvää oikeutta, jonka mukaan työntekijöille tai heidän edustajilleen on asianmukaisilla tasoilla taattava mahdollisuus saada riittävän ajoissa tietoa ja tulla kuulluksi.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen mukaan eurooppalaisen yritysneuvoston toimivalta ja tiedottamis- ja kuulemismenettelyn ala rajataan ylikansallisiin kysymyksiin. Ylikansallisina pidettäisiin kysymyksiä, jotka koskevat koko yhteisönlaajuisista yritystä tai yhteisönlaajuisista yritysryhmää taikka vähintään kahta eri jäsenvaltioissa sijaitsevaa yrityksen tai yritysryhmän liikettä tai yritystä (1 artikla).

Nykyisen yritysneuvostodirektiivin määritelmiä koskevaa artiklaa täydennettäisiin lisäämällä siihen tiedottamisen määritelmä ja yhdenmukaistamalla kuulemisen määritelmä tiedottamista ja kuulemistä koskevien uudempien direktiivien määritelmien kanssa, joihin on sisällytetty tiedottamisen ja kuulemisen ajankohta, tavat ja sisältö. Tiedottamisen olisi tapahduttava asianmukaisena ajankohtana, asianmukaisin tavoin ja sisällöltään asianmukaisesti, jotta työntekijöiden edustajat voivat riittävästi perehtyä asiaan ja valmistautua tarvittaessa kuulemiseen. Kuulemisella tarkoitettaisiin vuoropuhelua ja näkemystenvaihtoa työntekijöiden edustajien ja keskushallinnon tai muun asianmukaisen yritysjohtamisen tason välillä sellaisena ajankohtana, sellaisin tavoin ja sen sisältöisenä, että työntekijöiden edustajat pystyvät annettujen tietojen pohjalta antamaan lausunnon kohtuullisessa ajassa yhteisönlaajuisen yrityksen tai yritysryhmän toimivaltaiselle elimelle (2 artikla).

Ehdotuksen mukaan yhteisönlaajuiseen yritysryhmään kuuluvan yrityksen johto sekä yhteisönlaajuisen yrityksen tai yritysryhmän keskushallinto on vastuussa siitä, että osapuolet saavat käyttöönsä ja niille annetaan tiedot, jotka ovat välttämättömiä tiedottamis- ja kuulemismenettelyä koskevien neuvottelujen käynnistämiseksi (4 artikla). Säännösedotus perustuu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

Erityisen neuvotteluryhmän jäsenet valittaisiin tai nimettäisiin suhteessa kussakin jäsenvaltiossa kyseisessä yhteisönlaajuisessa yrityksessä tai yritysryhmässä työskentelevien työntekijöiden määrään. Kutakin sellaista jäsenvaltiota kohti, jossa yrityksellä on vähintään viisikymmentä työntekijää, olisi neuvotteluryhmässä yksi edustaja kyseisessä jä-

senvaltiossa työskentelevää sellaista työntekijämäärää kohden, joka vastaa kymmentä prosenttia kaikissa jäsenvaltioissa yhteensä työskentelevien työntekijöiden lukumäärästä, tai mainitun työntekijämäärän osaa (5 artikla).

Ehdotuksessa vahvistetaan Euroopan tasoisille työmarkkinaosapuolille rooli tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottoa koskevissa neuvotteluissa. Erityisen neuvotteluryhmän kokoonpanosta ja neuvottelujen aloittamisesta olisi ilmoitettava keskushallinnon ja paikallisjohtoon lisäksi toimivaltaisille Euroopan tasoisille työntekijä- ja työnantaja-järjestöille. Erityisellä neuvotteluryhmällä olisi mahdollisuus kokoontua viestintään tarvittavine resursseineen ennen keskushallinnon kanssa järjestettäviä kokouksia ja niiden jälkeen ilman keskushallinnon edustajien läsnäoloa. Erityistä neuvotteluryhmää voisivat neuvotteluissa avustaa sen valitsemat asiantuntijat. Ehdotuksen mukaan neuvotteluryhmä voi neuvotteluja varten pyytää apua valitsemiltaan asiantuntijoilta, esimerkiksi yhteisön tasoisten työntekijäjärjestöjen edustajilta. Asiantuntijat voisivat erityisen neuvotteluryhmän pyynnöstä osallistua neuvonantajina neuvottelukokouksiin johdonmukaisuuden edistämiseksi yhteisön tasolla (5 artikla).

Ehdotuksella täydennetään keskushallinnon ja erityisen neuvotteluryhmän välisen sopimuksen sisältöä koskevaa luetteloa. Yritysneuvostoa tai muuta tiedottamis- ja kuulemismenettelyä koskevissa sopimuksissa olisi oltava määräyksiä sopimuksen muuttamisesta ja uudelleenneuvotteluista tarvittaessa myös silloin, kun muutokset koskevat yhteisönlaajuisen yrityksen tai yritysryhmän rakennetta (6 artikla).

Ehdotuksen mukaan eurooppalaisen yritysneuvoston jäsenten on ilmoitettava yhteisönlaajuisen yritysryhmän toimintayksiköiden tai yritysten työntekijöiden edustajille direktiivin mukaisesti toteutetun tiedottamis- ja kuulemismenettelyn sisällöstä ja tuloksista. Ehdotuksessa selkeytetään työntekijöiden edustajien toimivaltaa sekä mahdollisuutta tarvittavaan koulutukseen ilman palkanmenetystä (10 artikla).

Jos merkittävät muutokset koskevat yhteisönlaajuisen yrityksen tai yritysryhmän ra-

kennetta ja jos yritysraenteen muutoksen mahdollista vaikutusta henkilöstöedustuksen uudelleen järjestämiseen koskevia voimassa olevia sopimusmääräyksiä ei ole, johdon olisi ehdotuksen mukaan käynnistettävä sopimusneuvottelut omasta aloitteestaan tai vähintään sadan työntekijän tai heidän edustajiensa kirjallisesta pyynnöstä (13 artikla).

Liite 1. Direktiiviehdotuksen 7 artiklassa tarkoitetut toissijaiset säännökset. Liitteessä eriteltäisiin osa-alueet, joita tiedottaminen ja kuuleminen koskevat, ja siihen on sisällytetty mahdollisuus saada perusteltu vastaus esitettyyn kannanottoon. Ennakointitavoitteen vuoksi poikkeuksellisten olosuhteiden sääntelyä, joka edellyttää tiedottamista ja mahdollistaa rajoitetun komitean kokoontumisen, täydennettäisiin olosuhteilla, joissa suunnitellaan työntekijöiden etuihin huomattavasti vaikuttavaa päätöstä.

3 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmässä 17.7.2008. Käsittely työryhmässä jatkuu 8.9.2008. Asiaa on käsitelty EU-työoikeusjaostossa.

Puheenjohtajamaa Ranskan tavoitteena on poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen joulukuun 2008 neuvostossa.

4 Ehdotuksen vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

Direktiiviehdotuksen hyväksyminen merkitsisi vastaavansisältöisiä tarkistuksia yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlääjuisissa yritysryhmissä annettuun lakiin (335/2007). Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan yhteistoimintaa yrityksissä koskevat asiat kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

5 Vaikutukset elinkeinotoimintaan ja yritysten sidosryhmien kannalta

Komission mukaan sisämarkkinat merkitsevät yritysten keskittymistä sekä rajat ylittä-

vien fuusioiden, yritysostojen, yhteisyritysten ja muiden yritysjärjestelyjen merkittävää lisääntymistä. Tämän vuoksi taloudellisen toiminnan sopusointuisen kehityksen varmistamiseksi on tarpeen, että eri jäsenvaltioissa toimivat yritykset ja yritysryhmät tiedottavat niille työntekijöidensä edustajille, joita niiden päätökset koskevat, ja kuulevat heitä. Direktiiviehdotuksessa asetetaan ensisijaiseksi yrityskohtaiset neuvottelut tiedottamis- ja kuulemismenettelystä sopimiseksi, mikä merkitsee yritystoiminnan ja eurooppalaisen yritysneuvoston toiminnan kannalta joustavuutta ja mahdollisuutta toiminnan mukauttamiselle vallitseviin olosuhteisiin.

Komission tekemässä vaikutusarvioinnissa määritettiin henkilöstön osallistumisoikeuksien kehittämiseksi neljä erityistavoitetta eli oikeuksien toteutumisen tehokkuus, eurooppalaisten yritysneuvostojen määrän kasvu, oikeusvarmuus ja työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevien yhteisön säädösten keskinäinen niveltymisen. Parhaana vaihtoehtona määritettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi komissio piti yritysneuvostodirektiivin tarkistusta. Ehdotuksessa on pysytetty tuhannen työntekijän soveltamisraja, joten sillä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten ja keskisuurten yritysten perustamista tai kehittämistä.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti toimiin, joilla pyritään turvaamaan yritysneuvostodirektiivin mukaisen ylikansallisen tiedottamisen ja kuulemisen toteutuminen rakennemuutosten ennakoinnin ja hallinnan parantamiseksi. Komission ehdotuksen tarkoituksena on lisätä työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevan EU-lainsäädännön tehokkuutta ja johdonmukaisuutta. Tämän vuoksi yritysneuvostodirektiivin uudistaminen on perusteltua. Eräitä vastaavanlaisia säännöksiä on jo aiemmin hyväksytty esimerkiksi säädettäessä neuvoston direktiiviä (2001/86/EY) eurooppayhtiön sääntöjen täydentämisestä henkilöstöedustuksen osalta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2002/14/EY) työnteki-

jöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevista yleisistä puitteista Euroopan yhteisössä.

Asian käsittelyn tässä vaiheessa ei ole vielä otettavissa yksityiskohtaisemmin kantaa

muutosehdotuksiin. Direktiiviehdotuksen hyväksyminen merkitsisi tarkistuksia yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annettuun lakiin.